EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schöler

Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS. Stockholmia, sissekäik, Kocksgränd 3
Address: Box 16320
103 28 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46

Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 155:–
Termin (4 kuud) ..... kr. 56:–
Kuu ..... kr. 15:–

Kuulutusehind 75 öörl mm.
Arikuulutused 1 kroon mm.

Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren

Neljapäeval, 1. oktoobril 1970

Upplaga C

Nr. 227 (3511)

Piraatide terror õhuruumis
Kuidas toimus kaaperdamine

(VE) — Kui lend 215 ülemöödunud pühapäeval Amsterdamist õhku tõusis sihtkohaga Ne wYork, arvasid El Al lennuliini ametnikud, et nad oli osavalt lennuki kaaperdamise plaani vältinud. Neis olid ärataunu kahtlust kaks tõmmumahkset meest Senegali passidega, kes reserveerisid endile kohad lennukis ühelinl Amsterdami büroo kaudu. Nad ostsid ühe otsa piletid New Yorki, hinnaga 800 dollarit tükk ja maksid sularahas, mis oli juba iseenesest ebatavaline nähtus. El Al leidis aga, et neil on liiga vähe tõendmaterjale hollandi politsei alarmeerimiseks ja saatsid seeasemel oma agendid asja uurima.

Agendid ei leidnud — mingisu gust sahtlist põhjendavaid tun nuseid, kuid El Al oli siiski ettevaatlik ja teatas meestele, et piletite müümisel on tekkinud eksitus ja tegelikult ei ole neile lennukis ruumi. Neile soovitati alternatiivina kasutada Pan American liini jumbo lendu, mis pidi startima samasse sihtkohta ainult 15 minutit hiljem ja kus oli veel küllalt ruumi.

Mehed kasutasidki seda võimalust, aga nagu hiljem selgus, poleks ilma selle vahetuseta jumbo 747-st üldse kaaperdatud, ega Kairo lennuväljal pölema pandud — "hoonumsena" terroristidele.

Pühapäeva hommikul kell 11.5 astusid Frankfurtis Lufthansa lennukisse kaks reisijat, lastes oma nimedena kirja panna Diaz ja Chevez, kes aga tegelikult olid Leila Khaled ja tema meesseost kaaslane. Nad pidid sõitma Amsterdami, et saada seal El Al 215 lennule New Yorki, ning lõpuks Hondurasse. Neil olid mõlemil Hondurase passid.

Kui ka kaks "Senegali" meest sellesse lennukisse lastuks, olnuks õhupiraate neli — küllaltki ettenägelik kindlustusvahend arvestades El Ali liini julgeolekasumetkonna kapatsiteeti.

Lufthansa lennuk maandus lõuna sjal, jättes "Hondurase" paarile umbes tund aega ootepausi lennuväljahoones. Millegi pärast ei oststud aga nende pagasit üldse läbi ja veelgi kummalisem on see, et El Al'i ametnikud ei tunnud Leilat ära sellest hoolimata, et ta päevapildid olid kõigile lennuliinidele ja julgestuspersonalile välja saadetud pärast seda kui ta oli olnud kasutegev ühe TWA reaktiivlennuki kaaperdamisel Roomast Damaskusesse möödunud aasta augustis.

Tegelikult oleks aga ka Amster- Järg. lhk. 2.

Ameerika hakkab Iisraeli varustama raskerelvadega

WASHINGTO N— USA valitsuse otsusel saab Iisrael edaspidi ameerika sõjalist abi. Ameerikaised teonitavad, et relvasaadetised on eeskätt ette nähtud selleks, et tasakaalustada sõjalist potentsiaali Lähis-Idas, kuna seoses N. Liidu ahlandmisega araabia maadele on tasakaal paigast nihutatud. USA annab või müüb Israelile ka raskemaid relvi, nüüleks stakkleennukeid ja õhutõrjerakette. Washington märgib, et USA-d on tõsiselt rahutuks teinud N. Liidu pidevalt kasvav dominants Lähis-Ida sektoris, millele lisatakse juurde, et praegusel juhul on Iisrael ainus riik Lähis-Idas, mis aktiivselt võitleb kommunismi vastu. Seega on tegemist ka ameerika valitsuse poliitilise seisukohavõtuga Lähis-Ida küsimuses.

MOSKVA — President Nasseri surma puhul saatis N. Liit matusetalitusele Kairose valitsusjuhi Kossõgini koos vastava delegatsiooniga, milles domineerivad sõjaväelased. Ülejäänud osas märgib Kreml oma ametlikes kommentaarides Nasseri surma puhul, et N. Liit kindlakäeliselt toetab Nasseri poliitilist kurssi. Lisatakse juurde, et vene-egiptuse sõbralikud sidemed võimaldavad araabia rahvastel üldiselt tagasi võita kaotatud territooriume ja saavutada Lähis-Idas üigiast ja püsivat rahu. "Nasser võitles imperialismi vastu. Parim moodus tema mälestuse austamiseks on araabia riikide kokkuhoid võitluses imperialismi vastu".

NEW YORK — Mitmed USA poliitilised vaatlejad oletavad, et pärast Nasseri surma pühih N. Liit senisest rohkem laiendada oma mõjuvõimu Egiptusse. Teisalt jälle arvatakse, et Nasseri surm oli tugevaks löögiks ka N. Liidule, kes meelsasti nägi Egiptuse rügitüürlt tugevat isikust. Oletatakse, et ka N. Liit kardab, et Nasseri järeletulija on nälleks Iisraeli suhtes liiga impulsiivne ja vallandab kokkupõrke, mida üüeti keegi ei soovi. Sest Kremli eesmärgiks on tegutseda Lähis-Idas "tasa ja targu", arvestades sellega, et "arg töötab sotsialismimaailma kasuks". Kui peaks tekkima uus kokkupõrge araabiaste ja Iisraeli vahel, on vähemalste piires ka otsene konfrontatsioon N. Liidu ja USA vahel. Ja seda venelased ei taha.

KAIRO — Arvestuste kohaselt on N. Liidul Egiptuses ligemale 15 000 nõunandjat, tehnikut ja sõjaväelast. Peale selle on N. Liit viimase kolme aasta jooksul varustanud Egiptust relvadega, mille

Järg. lhk. 2.

Prof. Andreas Rosenberg

Prof. Rosenberg tuleb Göteborgi

Dr. Andreas Rosenberg, kes pagulusse tulles lõpetas Sigtunas gümnaasiumi ja õppis seejärel Lundi ja Uppsala ülikoolis biokeemiat, doktoreerudes Uppsalas omaerialal, on juba aastaid professoriks USA-s Minnesota ülikoolis. Tema pilk õppejõulitel on järgmine: toitainetes, biokeemia, biomeetrika ja laboratori meditsiinipro fessor ning meditsiinilise dataduivisioni direktor. Minnesota ülikool komandeeris prof. A. Rosenbergi pikemale teaduslikule tööle Euroopasse, kuhu ta jääb tuleva aasta alguni ja kus ta esineb mitmes ülikoolis teaduslike loengutega.

Ta jõudis Euroopasse koos perekonnaga augusti keskel. Kõhe pärast seda ta viibis 3. — 9. septembrini Shveitsis, esinedes seal toimunud rahvusvahelisel biokeemikute kongressil loenguga ainel: Immuun-globuliinide struktuur. September ja oktoober mööduvad tal tegevusega Lundis termokeemia instituudis, kus ta teostab tehnilisi uurimusi kalorimeetrile kasutamisest immuunsesmns. Novembris on tal loeng Zürichis (Eidgenössische Technische Hochschule) ainel: Immuun-globuliini molekuli struktuur. Novembrist kuni jaanuarini töötab A. Rosenberg Roomu tähtsooli biokeemia instituudis. Uurimistöö nimeks on vesikunuastomi vahetuskinectika teoori a. Ta kõlastab ka Göteborgi, kus peab loengu sesiee ülikoolis oma eriala: ja lõpuks seisab tema tööprogrammis Jönköpingu ja Örebro haiglate datamasinate keskuste külastamine.

Vastuvõtt Washingtonis

WASHINGTON (VES) — Washingtonis viibides võttis E.V. esindaja F. Jackson osa ka välisministeeriumi poolt saadiku ja UN-i 25. aastapäeva tähistamise presidendi komitee esimehe Henry C. Lodge'i auks korraldatud vastuvõtust.

Sellele vastuvõtule saabusid kutsed Ameerika UN-i ühingu esimehelt, endiselt ülemkohtu esimehelt Earl Warrenilt. Vastuvõtt toimus 9. septembril välisministeeriumi vastuvõturuumides.

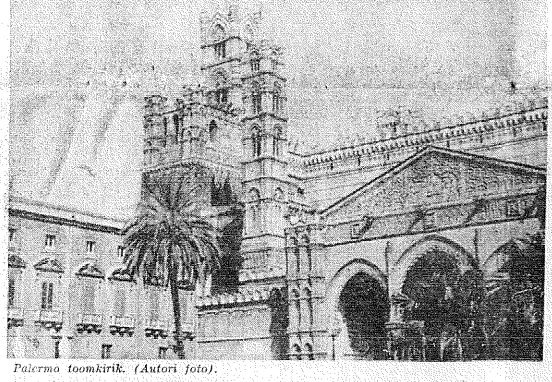

Palermo toomkirik. (Autori foto).

Eesti on Palermo Hõbekaardil
12. saj. geograafilisi märkmeid

Oli aeg, väga ammu muidugi, mil araablased teadsid Eestist rohkem kui eestlased teadsid araablastest ja neede usust. Mõdagi nad siiski teadsid ja seda ei pruukinud olla vähe kui me arvestame araabia müntide teaduldega meie kodumaal kui ka eestlaste liikumisega võõrastel maadel. Aga olgu nüüd sellega lood kuidas tahes kuid kindel on, et a. 1150 joonistati Palermos, Sitsiilia pealinnas, maailmakaart kus pole unustusse jäetud Eesti ehk Estlandsi, nii nagu meie kodumaad tookord nimetati.

Samast ajast on ka pärit geografia raamat, mis samuti on koostatud Palermo linnas. Ka selles teoses on ruumi leitud Eesti maa, linnade, jõgede, rahva ja loodusi kirjeldamiseks. Nii teose kui ka kaardi koostajaks on olnud araablane. Kaart olevat olnud lauakujulne ning valmistatud kogumi hõbedast. Milline see kaart oli, seda võib imetleda nüüd Oxfordis. Oxfordi kaart on valmistatud Kairos a. 1456. Eeskujuks on olnud Palermo kaart.

Palermo maailmakaart seab meid paljude küsimuste ette. Kes oli autor? Miks joonistati see kaart Palermos? Kust saadi sndmeid Eesti kohta mida kasutati nii kaardi kui ka geograafilise teose koostamisel? Küsimusi on veel rohkemgi.

Autor on mell teada. Selleks on araabia geograaf abu-Abdullah Muhammad ibn-Muhammad al-Idrisi (1100-1166). Idrisi, kelle vanemad olid Hispaania araablased, elas ja töötas geograafina Palermos, kus valitses Normandiist pärit olev kuninkas Roger II (1123-1154). Viimase ülesandel ja taetusel kirjutaski Idrisi oma suure geograafilise teose ja joonistas ka maailmakaardi.

Ma olen teinud sellest omale mõningaid märkmeid. Kuna tekst, mis minul oli kasutada on katkendlinn, siis on ka tõlge puudulik. Kuid mingisuguse turistliku pildi meie kodumaast annab see siiski.

Nii kirjutab Idrisi:

"Anheli (Hanila) linnast Ragwalda linna on 200 miili. Anhel on ilus, märkimisväärne. Ölteer (ehitustega kaetud) linn; see kuulub Estlanda (Eesti) territooriumi alla. Qulawany (Kolevan, Tallinn) on üks Estlanda linnadest; see on väike linn, sarnane suurele kindlusele. Elanikud on põllupidajad kellede sissetulek on väike aga kelledel on palju karjloomi. Anheli linnast eelmise junre (öunat?) ida suunas, 6 päevr. Samuti on kaugus Anhelist kuni teiseleposole Pärnujõe suudmeni 50 milli, kui reisija kasutab ramasteed. Sealt Falamuse (Palamuse) kindlusenl, mis asub teatud kaugusel rannast,

Järg. lhk. 2.

Stockholmi Eesti Fotoklubi korraldas oma traditsioonilise sügisvõistlusõdu Ulriksdali lossiparki, kus oli palju fotomotiive sügisvärvides. Pildil fotomehed lossiparki minemas. (Foto H. Trummer).

Muudatused Stockholmi südalinnas. Vasakul vaade kaubamajale NK ja Sverige-Husetile, millele ette on tekkinud avar ala endise Hamngetani kohale, kus nüüd ehitusala tõttu tee on kaares viidud Brunkebergi mäe küljele alla, mägi, mis kiireti on üldse kadumas ekskavaatorite "lõugade vahele". Eesti Majast (paremal) avaneb nüüd vaade "läbi mäe" kuni Stadshusetini välja (Foto Karin Saarsen)

Kiriku uus torn valmib

TORONTO (EPL) — Möödunud suvel alustatud Peetri koguduse kogudusemaja ehitustöö on kestnud seni ajani ja praeguseks on kogudusemaja, mis on nähtud ette administratiivhoonena ja koguduse abipõetaja asukohana, valmimas.

Uue hoone välistöö on lõpetatud ning mitmesugused sisemised tööd on kõigus. Kuigi kogu ehitusprojekti teostamine on mitmesugustel põhjustel ettenähtust tähtajast pikenenud, loodetakse töödega kogu ulatuses hilissügiseks lõpule jõuda. Esiglse kavatruse järgi pidi kogudusemaja ja selle juurde kuuluva kõrge kirikutorni pidulik õnnistamine ja avaline toimumis 20. septembril. See on aga ülimalt. zest, kirikutorni ehitustööd pole veel alanudki. Kõigele vahepeelele takistusele ja sjalisele edasinihkumisele vaatamata, loodetakse töödega peatselle kiirenemiseie ja edasijõudmiselle. Sellest tulenevalt on ka kirikutorni ja kogudusemaja pidulik õnnistamine kindlaks määratud pühapäevale, 15. novembrile.

Ekskursioone ida suunast

Stockholmis viibisid kaks turismigruppi randeesriide tagant. Mõlemad peatusid hotell Malmenis.

Ühte kuulusid kulturiinimesed ülle N. Liidu ja selleese gruppi kuulus ainu eestlasena graafik ja Kunstnikelidu esimees Ilmar Torn, kes võttis kontakte ka eesti kunstnikega. Teises grupid olid inimesed eesti ülikoolidest.

Stockholmis viibisid veel Tallinna filmistuudio esindajad, kes võtsid siseene finasvaeline kroonikafilmi jaoks. Paralleelselt teostati võtteid filmi "Valge laev" jaoks, mis pidavat sisaldama ka eiseene eesti pegulaste elust Rootsis. Nõitesõitakonnas oli kümnekond inimest, kes filmimisel kõnelesid vahel eesti, vahel vene keelt, millest viib järeldada, et tegemist oli mõlemast rahvusest inimestega. Hötorgshallenl kautsel filmiti üht stseeni, kus vanem mees tikub ligi 20-aastasele tüdrukule. Näitlejatar olevat konservatooriumi juures töötava teatrikooli õpilane.

WACL kongressil Kiotos Jaapanis oli pooduimi taga sciivate lippude hulgas ka eesti sinimustvalge. Pildil maailmaliidu uus president, Jaapani noorteliidu esimees Osami Kuboki konverentsi avamas.

Lendlehed kohtasid Riiast kohale toodud väljaantud leegionäri

Laupäeval Stockholmis Drottninggatani kinos "Look" toimunud Johan Bergenstrahle uue filmi "Baltutlämningen" eeldemonstreerimisel ajakirjanduseie ja arvustajatele, toimus kino ees vaikne demonstratsioon noorod eestlased ja lätlased jagasid kinomõnejatele tendlehti, milles rõhutati, et esitatav Per Olov Enquisti "Leegionäride" järele vändatud film annab edasi päris sinisilmse ja kergeuskliku vaate Rootsi ja N. Liidu valitsuste teguisemisele seoses 146 baltlaste väljasandmisega a. 1946.

Dagens Nyheter toi esikõljel pildi, kus eesti nelja Atlantse-Riini Albo annab lendlehe üle läti leegionärile Eriks Stumbrisile, kes oli Riiast saadetud esietendusele koos läti televisioonij juhataja Nikolaus Neilandsiga ja kes oli filmis ise kaasategev ning Per Olov Enquisti üks "tõetunnistajaid". Nagu selgus, on amnesteeritud leegionär Läti TV teenistuses ja tema seletused liksid paritei filmi pildi: "Propaganda on eksitusse viinud Rootsi avaliku arvamise". Kommunistide teenistuses läinud leegionäri selehuse järele olevat film "väärtustikuks informatsioonks", mis sepu saab "tõgese valguse". Stalini ajal olevat läitlasi küll Siberisse viidud Rootsist, kuid kiiresti koju tagasi lastud... Lendlehest, mis talle pihku pisteti võis Stumbris lugeda: "Film annab ühe osa tõde, kuid kaugeltki mitte kogu tõde. Miks on Rootsi valitsus keeldunud kõrvaldamast väljasandmise aktidelt saladuskatet. Tõde võib mõnikord kujuneda inimeste suhtes süüdistuseks." Nagu leht märgib, oli lendlehtede-demonstratsioon väga efektiivne ja tõstis filmivaatajate huvi probleemi sisi vastu.

22 N. Liit kaks meest välja saatis filmile reklaami tegema, jutustab oma eest.

● Geoloogia doktor Heinrich Toots, kes töötab assistent professorina geoloogia alal kolledžis Long Island, on teadmiskaka uurimistööks valastatud õppetöö algusel semestril. Ta teostab uurimistöid Wyomingi ülikoolis, kus ta 1965. a. kaitses ka oma doktori väitekirja.

EPL

1. oktoobril 1970

HUNDIAUGU ÜMBER

See oli president Nixon, kes hiljuti kõneles Lähis-Idast kui hundiaugust, kuhu Ühendriigid ja N. Liit võivad kokkuda ettevaatamatu poliitika tagajärjel. Iseloomutus oli üldsõnaline ja jättis hintsiteks küsimuse, kes on tegelikult selle augu suurendamise süüdi. Selgust selles mõttes pole aga vaja kaugelt otsida, sest vastutus sündmuste arengu eest Lähis-Idas langeb otsesest N. Liidule, kelle rikkalikud relvasaadetised peaaegu kõigile arabiaja maadele on vaieldamatult aidanud ühutada arablaste vaenu juutide vastu ja piirsuunda nende revanshihimu hiiumaamise eesti 1967 kuupäevases juunisõjas Iisraelga. Teatud eranditega nõnda kujunenud arabiaja üldpilt on tänasest oinud Jordaania, nimelt selle poolest, et nagu Saudi-Araabia pole ta soovinud saada relvi N. Liidust, vaid N. Liidust vaid N. Liidust, vaid N. Liidust, vaid N. Liidust,